

Telegraful Român

Organ național-bisericesc — Intemeiat în 1853 de M
APARE SAPTAMANAL

2 ex. (Of.)
Asociațiunea pentru literatura română și
cultura poporului român

Str. Șaguna 8

Sibiu

Abonamentul:
Un an 500 Lei. — Șase luni 250 Lei. — Trei luni
125 Lei. — Pentru străinătate un an 900 Lei. —
Pentru America 8 Dolari.

Articole și corespondențe
se adresează **Redacției** Telegraful Român, Sibiu,
strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se
refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor
un șir peti 6 Lei pentru odată, dacă se publică
de mai multe ori se dă rabatul cuvenit.

Abonamentele și inserțiunile
se adresează **Administrației** ziarului Telegraful
Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45

Nulitatea Concordatului

Concordatul încheiat între guvernul regal al României și Sf. Scaun, la 10 Mai, 1927 și ratificat prin votul Parlamentului la 29 Mai 1928, arată până la evidență că în țara noastră, am avut, în anii fertili în năzdrăvăniile politice de după război, și o politică religioasă de improvizație și de căpeală. Lucru care a fost văzut de legiuitorii noștri destul de târziu; așa zice, prea târziu chiar. Dovadă, faptul că abia la 2 Aprilie 1932, s'a făcut, între pereții aceluiasi parlament care ratificase concordatul înainte cu trei ani, pasul care să spele cătuși de puțin rușinea aruncată de obrazul țării și să dea o cât de mărunță satisfacție milioanei de conștiințe — nu atât ortodoxe cât românești — conștiințe ultragiate în demnitățile lor de dispozițiile actului pomenit.

Intr'adevăr, în acea zi, s'a depus pe biroul Camerei deputaților, din inițiativă parlamentară și însoțit de-o studiată și binemotivată expunere de motive, următorul:

Proiect de lege

Art. I. Convențiunea încheiată la 10 Mai 1927 între Statul român și Sf. scaun dela Roma și ratificată de Corpurile legiuitoare române la 29 Mai 1929, prin legea de față este și rămâne denunțată.

Considerăm drept o datorie să însemnăm aici numele celor 27 deputați cari au iscălit proiectul de lege și cari «pătrunși de cel mai adânc sentiment patriotic», cu considerare la «gravitatea motivelor» cari i-au determinat să-l prezinte, cer votarea lui urgentă. Iată-i: general Racoviță, C. N. Ifrim, I. Cătuneanu, D. Secărea, Pr. I. Malos, Dr. Sulică, Mihai Filip Sabin, Dr. A. Milea, C. Radovici, D. Brătănescu, Dr. Papinian, Calinic Istrate, C. Spănișteanu, G. Dimitriu, D. V. Ţoni, St. Munteanu, Pr. Pavel Cucuijua, D. Topciu, Pr. Gh. Cotenescu, I. Florea, T. Iacobescu, Coriolan Zuiac, Dr. S. Irimescu, Dr. V. Sava, S. Ţeposu, Pr. A. C. Cosma și M. Gheorghiu.

Proiectul de lege, a luat apoi calea... purgatoriilor.

Trimis la *Consiliul legislativ*, ca să avizeze asupra lui, Consiliul constată că pentru denunțarea Concordatului, conform dreptului și uzanțelor internaționale, nu e necesară o lege, denunțarea lui fiind un act pur administrativ, de competența puterii executive, în speță, a guvernului. Care poate face denunțarea tocmai pe baza motivelor arătate de expunerea de motive a proiectului de lege întocmit de deputații arătați.

Consiliul de avocați ai Ministerului instrucțiunii publice și cultelor, prin avizul Nr. 185—1935, luând în desbatere proiectul de lege respectiv, avizează: ... suntem de părere că:

a) Puterea executivă singură are dreptul să ia inițiativa denunțării Concordatului, dacă găsește oportun acest lucru;

b) Pentru denunțare nu este necesară prealabila autorizare a Corpurilor legiuitoare.

Deci, toată răspunderea apasă pe guvern, care întrucât are puțința să desfacă Concordatul, e obligat să-l denunțe, căci motive are destule și nu de-acelea mai de-a doua mână.

Cât de frumos reiese în evidență, după toate acestea, gestul celor 27 de deputați pomeniți! Dar proiectul de lege nu și-a sfârșit încă voiajul.

Consiliul inspectorilor generali ai cultelor din ministerul instrucțiunii și al cultelor, prin avizul Nr. 52853/935, studiindu-l, conchide: «Inițiativa denunțării Concordatului o are puterea executivă. Ea va constata prin ministerul cultelor, că interesele statului român nu sunt servite prin aplicarea Concordatului».

Avizul acesta a fost însoțit de un studiu amănunțit al fiecărui articol din Concordat, studiu făcut de inspectorii cultelor dnii Teodor P. Păcescu, Moise Ienciu și Dimitre Antal și prin care se arată «lipsa de precizie, omisuri, termeni echivoci, concluziuni contrare principiilor Constituției și legilor în vigoare, cazuri de inaplicabilitate chiar a dreptului canonic romano-catolic, — atâtea elemente care constată în drept și în fapt inaplicabilitatea Concordatului și, deci, necesitatea evidentă și urgentă a denunțării lui» (Ghibu — Nulitatea Concordatului etc., pag. 34).

Și, în cele din urmă, raportul adresat dlui ministru al cultelor de către *Comisiunea însărcinată cu redactarea Regulamentului legii pentru regimul general al cultelor* (votată în anul 1928), din ziua de 3 Aprilie 1935, semnat de dl secretar general al cultelor, Dr. Avram Imbroane și de inspectorii Păcescu, Ienciu și Antal, constată:

1. Un grav dezacord între Legea cultelor și între Concordat, care este cauza că Legea cultelor nu poate fi aplicată față de cultul catolic în punctele ei esențiale.

2. Concordatul nu recunoaște situația privilegiată a Bisericii greco-catolice românești, creată prin Constituție, ajungând astfel în conflict cu Constituția și aducând prejudicii statului român.

3. Regulamentul de aplicarea Legii pentru regimul general al cultelor nu poate înlătura nici una din dificultățile arătate, și, deci, e condamnat să rămână o operă imperfectă și inaplicabilă (Ghibu op. cit. 85).

În rezumat, autoritățile arătate aci, în studiul făcut proiectului de lege pentru denunțarea Concordatului, depus din inițiativă parlamentară, constată că *puterea executivă, respective guvernul țării, trebuie să ia inițiativa denun-*

țării Concordatului și că, prin aplicarea Concordatului interesele Statului român nu sunt servite.

De-aici concluzia: *Guvernul regal al României trebuie să denunțe Concordatul ca fiind direct vătămător intereselor statului în fruntea căruia șade acest guvern.*

Așa e logic; și patriotic — și demn.

Dar — nu se urnește nimeni...!

În cele de până aci, ne-am mărginit să arătăm istoria unui proiect de lege de-o frumoasă ținută patriotică și rezultatele studiilor serioase asupra Concordatului încheiat cu Vaticanul cum nu s'a mai făcut altele până la ele, în birourile «de sus» ale aparatului nostru de conducere. Am enunțat acele rezultate, fără să arătăm mai deaproape motivele din pricina cărora se cere denunțarea Concordatului sau, dacă unele autorități nu cer expres această denunțare, demonstrează că Concordatul nu servește interesele Statului român, ceea ce în ultimă analiză, e tot atâta și tot la denunțare conduce.

Pentru edificarea cetitorilor noștri, acele motive trebuiesc cunoscute. E ceea ce vrem să facem acum. Ori, cum ele sunt atâtea încât ar întinde peste măsură articolul nostru, ne vom mulțumi să spicim câteva din ele. Pentru rest, trimetem iarăși la cartea citată a dlui Ghibu (partea II-a), la Dr. I. Mateiu: Valoarea Concordatului încheiat cu Vaticanul (1929, și Politica bisericească a statului românesc 1931), (ambele tipărite la Arhidiecezana, Sibiu).

Concordatul, în contradicție cu Constituția

Potrivit articolului 22 din Constituție «Biserica creștină ortodoxă și cea greco-catolică sunt biserici românești». Tot acolo se spune că Biserica greco-catolică are întâietate față de celelalte culte din cuprinsul statului român.

Concordatul nu prevede nimic din ceea ce stabilește Constituția României. Din el nu reiese nici că Biserica unită e Biserica românească, nici că este unită ci o înglobează, alături de ritul latin și armean, în cadrele «Religiei catolice apostolice romane». Deci, din biserica românească a Constituției, Concordatul a făcut biserica română.

Pentru ca să evite prevederea categorică a art. 22 din Constituție — (în afară de Biserica ortodoxă, care este națională și dominantă, mai este o Biserica, care și ea e națională: cea greco-catolică) — Concordatul, în art. I și II, ocolește sistematic termenul de *biserica*, înlocuindu-l cu termenul *religie*. S'ar părea că nu e nimic grav în aceasta. Iată însă că este. Dupăcum observă inspectorii cultelor în studiul Concordatului pe articole (v. Ghibu op. cit. 35), nu se cunoaște o *religie* catolică apostolică romană, ci o *religie creștină și o Biserica ca-*

toolică apostolică romană, care mărturisește și practică într'un anumit fel religiunea creștină. Din titulatura «Religia catolică apostolică romană» lipsește tocmai determinativul principal «creștină». Cum trebuie să se simtă frații uniți în situația în care-i așază Concordatul, dupăce potrivit Constituției ei au o situație privilegiată față de celelalte culte conlocuitoare, e treaba lor. Lectura celor două studii apărute în *Viața Ilustrată*, Nr. 1 și 2 din 1934, sub titlul: *Biserica și Națiunea și Ortodoxie și Românisism* — repețită — ar fi de mare folos și nouă și lor, la locul și din prilejul acesta.

Dar Concordatul mai e în contradicție

Și cu Legea cultelor

Căci Legea cultelor, consecventă dispozițiilor art. 22 din Constituție, consideră «cultul român greco-catolic (unit)» la locul prim între «cultele istorice».

Concordatul nu prevede nicăeri că cultul unit are întâietate față de celelalte culte conlocuitoare. O asemenea prevedere, ar fi mișcorat poziția bisericii catolice de rit roman, în cadrul statului român, înșiruind-o după cultul unit, așa cum prevede dealtfel Constituția.

Alta!

Iată de pildă art. XVI din Concordat, privitor la pregătirea clerului catolic, paralel cu articolele corespunzătoare din Legea cultelor și din Legea de organizare a Bisericii ortodoxe:

Art. 15 din Legea Cultelor:

„Culte pot înființa și conduce institute speciale pentru pregătirea clerului lor. Programele pentru studiile teologice vor fi stabilite de autoritatea bisericească competentă și vor fi comunicate Ministerului cultelor. Studiul istoriei, al limbii și literaturii române și al Constituției țării sunt obligatorii în aceste institute».

Art. XVI din Concordat:

«In fiecare dieceză, Seminarul pentru formarea tânărului cler va fi sub dependența exclusivă a episcopului.

Programa de studii se va fixa de către autoritatea bisericească competentă. În seminarii, studiul limbii și al istoriei naționale va fi obligatoriu».

Art. 34 din Legea Bisericii ortodoxe:

„Școlile pentru formarea clerului și școlile pentru formarea cântăreților bisericești stau sub conducerea Bisericii. Programul de studii și numirea profesorilor se vor face potrivit unei legi speciale, al cărei proiect va fi întocmit de Sf. Sinod, de comun acord cu Ministerul cultelor și Ministerul instrucțiunii».

Așadar, catolicii sunt favorizați mai presus de celelalte culte și chiar de Biserica ortodoxă, biserica dominantă în statul român.

Asta — tot în statul român.

Am mai putea prezenta și alte mostre pentru a exemplifica contradicțiile dispozițiilor Concordatului cu celea ale legilor statului român: a cultelor, a învățământului primar, normal și particular. Sunt atâtea, încât te miri cum au putut răsbate prin filtrul atâtor tratative, discuții, ratificări sau mai știu eu ce. Nu-i vina decât a... filtrului, care și-a dovedit defectuositatea într'un mod atât de lamentabil.

Și câteva „mărunțuri“ de demnitate națională

Mai are Concordatul câteva flo-ricile, cari sunt de așa natură, încât întărește foarte mândria noastră de români. Căci toate socotelile piezișe și toate contractele cari ne-au umilit Neamul, nu numai acum ci și în cele trecute vremi, au tulburat arțagul acestei mândrii care ne spune că poporul nostru, popor mic între cele câteva mai mari, nu e lăsat de Dumnezeu să se bage slugă la nimeni, nici să ceară mila cuiva pentruca în schimb să recolteze batjocuri și umilinte.

1. Căci cum altfel am putea considera faptul că Concordatul nu recunoaște actualele frontarii ale României?... de vremece el, prin art. II — care reglementează ierarhia papistașă în România — omite a arăta dieceza de care atâră Basarabia? Când a făcut acest lucru pentru Biserica catolică din Rechiul regat, din Transilvania și chiar din Bucovina, pe aceasta din urmă înglobând-o la dieceza lașilor. Gravitatea acestei omisiuni — spune avizul Consiliului de avocați ai Ministerului cultelor — este mărită de considerentul că prin Concordatul încheiat înainte de război cu fostul imperiu rusesc, Vaticanul recunoștea că *Basarabia face parte din dieceza Chersonului*.

Oricum am considera-o, această omisiune constituie o gravă știrbire a prestigiului statului românesc, în fața supușilor săi și mai ales a străinilor. Căci ea poate da naștere la interpretări primejdioase în chestiunea unirii provinciei de peste Prut la Țara mamă.

2. Expunerea de motive alăturată proiectului de lege despre care a mai fost vorba, pune pe două coloane formula de jurământ a episcopilor catolici stabilită de Concordatul român (art. VI) și cea din Concordatul italian și constată că: «în jurământul românesc nu găsim nici un cuvânt despre *Statul român* în timp ce în textul italian găsim de trei ori amintit *Statul italian*. Dată fiind «rezervația mentală», obișnuită foarte des la clerul catolic, membrii acestuia, când jură pe Rege, pe Stat și pe Constituție, se pot gândi, în deplină libertate la Regele și la Statul ungar, așa că, în special jurământul episcopilor maghiari, impus de Concordatul românesc, nu are nici o valoare. Că jurământul românesc a fost fixat cu gânduri ostile României, despre aceasta avem dovadă faptul că s'a omis din el următorul aliniat, foarte important, pe care îl găsim aproape în toate

Concordatele postbelice: «Jur, asemenea și promit, că nu voi avea nici o legătură și nu voi fi părtaș nici unui plan care ar putea să turbure liniștea publică și nu voi avea nici o legătură suspectă, nici în granițele țării, nici în afară de ele și dacă voi ști de vreo primejdie publică, nu voi întârzi a o descoperi». Acest aliniat se găsea în proiectul Goga, dela 1921, al Concordatului, — proiect primit de Sf. Scaun — și numai uneltirile ulterioare au făcut ca el să fie șters, spre a lăsa astfel libertate deplină în vederea luptei pentru desmembrarea României».

3. Concordatul român — prin art. IV — lasă contactul direct și absolut liber între catolicii dela noi și Scaunul papal.

Concordatul italian nu prevede o astfel de libertate absolută.

Îngăduința noastră dă posibilitate catolicilor să caute la Vatican nu numai sprijin religios, ci ceea ce este mai grav, un suport pentru acțiunea lor politică îndreptată împotriva stării de drept actuale a României. Și ce caută, găses! Iată o pildă! Binencunoscutul corifeu maghiar dela noi, dl Dr. Elemér Gyarfás, dă — dupăcum ne arată expunerea de motive a proiectului pomenit — ocazional, oarecari amănunte despre o călătorie pe care a făcut-o la Roma, împreună cu alți tovarăși, în vederea «cauzei bune»: «Toate ușile s'au deschis în fața noastră». Substitutul secretarului de stat, Borgongini, «pertractează cu noi un ceas și jumătate, ne cunoaște fiecare necaz, se interesează de fiecare doleanță și se desparte de noi cu cuvinte încurajatoare». Cardinalul Gasparri «se interesează în mod viu de chestiunile politice interne române». După audiențele la trei cardinali, episcopul Majlath, care a condus delegația mirenilor maghiari ardeleni, le-a zis acestora: «Aproape de necrezut! Ați fost la cei trei oameni mai ocupați ai Romei, la cari trebuie să antișambrezii zile și uneori, săptămâni, până să ajungi să poți fi primit... Voi ați găsit pretutindeni ușile deschise». (Ghibu op. cit. p. 12).

«Cauza cea bună» era soluționarea problemei școlilor catolice maghiare din Transilvania, cari, de drept, erau ale statului român. Nu mai întindem povestea, căci avem altceva de făcut.

Renunț cu destulă greutate la reproducerea și a altor motive, nu mai puțin grele ca cele puține arătate ca să nu prăbușască sub povara lor, indicatorul balanței pe care se

judică Concordatul, către un răspicat — e nul! Și atunci, trebuie denunțat!

Nu ne interesează modul în care se va opera această unanimă dorință a României românești. Procedura e de resortul specialiștilor. Și specialiștii — mă gândesc la o parte din consiliile cari au studiat Concordatul în modul arătat — au opinat că ar fi cazul să se ducă noi tratative, pentru spălarea păcatelor privilegiate de Concordat.

Unul dintre aceste consilii — cel al inspectorilor dela culte — pune cu curaj mâna pe rană, când se exprimă în avizul său astfel:

«Dar, în fapt, chestiunile în litigiu sunt așa de importante, încât înlăturarea dificultăților este exclusă pe calea interpretării, rămânând, deci, numai soluțiunea **denunțării Concordatului**».

Subscriem cu amândouă mâinile!

GRIGORIE T. MARCU

Instalarea I. P. Sfințitului Mitropolit Visarion al Bucovinei.

— Duminecă s'a făcut, cu mare solemnitate, instalarea nou alesului Arhiepiscop al Cernăuților și Mitropolit al Bucovinei și Hotinului, a I. P. Sfințitului Visarion.

Inaltul prelat a venit la Cernăuți însoțit de dnii miniștri Al. Lapedatu și I. Nistor.

În biserica catedrală, după ceremonialul obișnuit, a vorbit I. P. S. Mitropolit Nicodim al Moldovei și Sucevei, dorind ca noul mitropolit al Bucovinei să fie călăuzit, în toată activitatea sa, de: evlavia, patriotismul și energia lui Silvestru Moraru, dragostea de știință și cultură a lui Vladimir de Repta, și blândețea dulce ca nectarul a lui Nectarie! După aceasta, și după cuvântarea dlui ministru Al. Lapedatu care aduce, în numele guvernului, calde urări întru îndeplinirea grelei sarcini arhipăstorești și a marelui răspunderi ce i s'a dat și a luat, — a răspuns I. P. Sf. Mitropolit Visarion, scoțând în evidență rolul bisericii în toate timpurile, precum și misiunea sfântă a clerului nostru în opera sa creștină și națională.

Contribuiri generoase pentru județele bântuite de secetă. — Societatea națională de Cruce Roșie a României, Filiala Sibiu (Strada Șaguna Nr. 6), apelează la toți oamenii de bine ai țării, să vie în ajutorul nenorociților noștri frați din ținuturile bântuite de secetă ale Basarabiei și Moldovei.

Se primesc, în sprijinul lor, orce fel de danii: alimente (grâu, porumb, cartofi, fasole etc.), lemne, îmbrăcăminte, încălțăminte ș. a.

Donațiile și darurile se depun la Crucea Roșie.

Apelul ei sperăm să fie întimpinat, mai ales la acest prilej, cu dărnicia cu care și până acum au răspuns cu toții: particulari, instituții, societăți din cuprinsul țării, oferind din prisosul lor. — prin mijlocirea Crucii Roșii, — cu toată dragostea și cu tot sufletul pentru alinarea suferințelor celor năpăstuiți de vitregia vremii.

„Ofensiva Bibliotecii parohiale“.

— Urmând propaganda pentru Biblioteca parohială în tractul Orăștie, — păr. Ioan Moța a folosit prilejul adunării de ostași ai Domnului la Balomir de Câmp, Duminecă în 27 Octomvrie, unde vorbind poporului și ostașilor veniți din multe parohii, și îndemnându-i să lege de această întrunire frățescă amintirea unei fapte bune, — a lăsat să circule printre credincioși un disc, pe care era pusă o Carte de rugăciuni. Preoții au premers cu pilda, punând ei cei dintâi câte 10—20 lei pe disc. Și s'au adunat suma frumușică de 380 lei, din care să se cumpere cărți alese, edificatoare de suflete, pentru biblioteca parohială, — cărți ce se vor împărți cetitorilor din sat, ca să vadă pentru ce lucru bun și-au dat ajutorul. Este a 6-a parohie, unde s'a făcut această propagandă, pe care poporul o primește cu bine peste tot locul.

In legătură cu problema salari-zării clerului. — În ziua de 9 Noemvrie 1935, Curtea de apel din Chișinău Basarabiei a rostit sentință în procesul, intentat de preotul N. Bolboceanu dela Gura Galbena (Tighina) ministerului de culte, contra reducerii de salariu, ce s'a făcut clerului dela April 1935. Curtea de apel a dat câștig de cauză preotului.

Sentința produce vie impresie în cercurile clerului.

După votul congresului național-bisericesc și al Sfântului Sinod, se așteaptă acum ca cei chemați să și urgenceze modificările cerute, — în legea de organizare bisericească, — și astfel să înceteze în sfârșit regimul care nedreptățește atât de greu preoțimea ortodoxă.

C. preoți să stea în fruntea mișcării

Oastea Domnului

tate intelectuală, nu le poți întrerupe; ele sunt active în gradul cel mai înalt. Aceste cuvinte sunt acțiuni, ele aduc mângâiere, liniștire; în ele e o mărime și o convingere absolută, ele nuse uită niciodată. Ele răsar în conștiință, independent de voința noastră: când vrei să le auzi, nu-ți vin, când nici nu te gândești la ele apar. De vre-o două ori a auzit sf. Tereza și cuvintele diavolului; dar deși acestea aveau conținut bun, în urma lor nu i-a rămas în suflet decât pustietate, turburare. Acelaș lucru îl spune ea și de imaginile vizuale: unele din ele provin din propria imaginație, altele dela duh rău, altele dela Dumnezeu. Cele din urmă întrec orice putere a închipuirii omești, îmbogățind sufletul; ele întăresc sănătatea sufletului și a trupului și-l vindecă pe om de însușiri și apucături rele.*

În al treilea rând misticii spun că în viziunile lor prezența lui Dumnezeu are caracterul realității absolute.

Putem oare admite că în conștiința omului apare însuși Dumnezeu într-o formă mărginită, definită? La această întrebare putem răspunde în modul următor: aspectul suprapersonal al lui Dumnezeu nu-l împiedecă să aibă în acelaș timp și aspect personal, să fie chiar tripersonal; toțășă deși Dumnezeu este mai presus de ima-

stenței reale. Sunt însă unele cazuri de percepții duhovnicești, corespunzătoare datelor sensoriale, provenite dela obiecte aflătoare în această lume. Astfel, conform învățăturii intuitiviste, orice amintire eidetică, de ex. a preparatului anatomic, amintit mai înainte, a fetei frumoase etc., e percepție duhovnicească a obiectelor reale. Chiar și în percepția normală, când de ex. auzim unele sunete, ca lătratul câinelui, sau sunetul clopotului, fără ca să vedem obiectele corespunzătoare; ori vedem moliciunea catifelei, sau asprimea unei călămarie de tinichea, fără ca să ne atingem de aceste obiecte, prezența în conștiința noastră a acestor date sensoriale nu este altceva decât percepția lor duhovnicească, mai nemijlocită decât amintirile.¹

Posibilitatea unei asemenea reprezentări duhovnicești a datelor sensoriale se explică prin coordonarea subiectului cu toate obiectele lumii, prin prezența cosmosului întreg în preconștiința subiectului și prin posibilitatea cazurilor, când drept stimulent pentru cunoașterea lor nu servesc excitările organelor sensoriale, ci altfel de condițiuni — câteodată psihofiziologice, iar câteodată pur sufletești sau duhovnicești.

¹ Vezi teoria mea despre percepții în art. meu «Intuitivismul și învățătura despre fenomenele transubiective și sensoriale», în Bulet. Inst. științific rus. Belgrad 5.

Stabilită fiind posibilitatea percepției duhovnicești a obiectelor sensoriale, nu trebuie să ne grăbim a identifica vedeniile imaginative ale mysticilor cu pseudohalucinațiile bolnavilor. În primul rând misticii cei mari nu sunt bolnavi.

Psihologul Quercy, în minunatul său studiu «L'hallucination» dovedește, că stările nevropatice ale sf. Tereza nu influențează cu nimic asupra «activității ei intelectuale, normale în gradul cel mai înalt» În activitatea ei atât de uimitoare, fiind foarte variată și concentrată, se oglindesc multe calități rare și însușiri înalte: generozitate și smerenie, curaj și modestie, tărie și supușenie, înțelepciunea șarpelui și blândețea porumbului.² În al doilea rând misticii mai sunt înzestrați cu proprietatea foarte fină de autostudiere. Sf. Tereza de ex. deosebește în conștiința sa „cuvintele” ce purced din duhul ei, de „cuvintele” provenite din influența externă. Dacă cuvintele în conștiința mea provin din sufletul meu, zice ea, atunci numai decât se observă o cât de slabă activitate a intelectului meu; pe lângă aceasta, asemenea cuvinte nu sunt clare, nu te poți încrede prea mult în ele, le poți oricând întrerupe; dar dacă cuvintele provin dela Dumnezeu, atunci n'are loc nici o activi-

² G. Quercy, L'hallucination, I. T. Philosophes et mystiques (1930) pg. 183, 218, 1931.

* Cap. XXV, pg. 318—325; cap. XXVIII pg. 372—375.

FOIȘOARA

Vedeniile sfinților și ale misticilor

(3) Trad. de Zinaida Vințan

Bolnavii caracterizează experiențele acestea ca „vedere cu duhul”, „vedere clară”, „auzire cu duhul”, ca auzire de „cuvinte interne”, ca „auzire duhovnicească”, ca „senzație auditivă” spre deosebire de sugerarea internă etc. (70—87).

Cuvintele caracteristice întrebuințate pentru distingerea pseudohalucinațiilor de percepțiile sensoriale, precum și de halucinații, corespund expresiilor întrebuințate de mistici, de văzătorii de spirite și de sfinți la descrierea viziunilor lor. Deaceea cercetătorii contemporani consideră asemenea viziuni ca pseudohalucinații. Însă o asemenea concluzie e o simplificare în-doelnică a problemei viziunilor. Termenul de pseudohalucinație ar trebui întrebuințat pentru perceperea duhovnicească a obiectului, ce nu aparține ordinii realității, nici din lumea aceasta, nici din cealaltă; acesta este obiectul compus din elemente transubiective supuse subiectivismului, sau unei sinteze mintale, ce nu corespunde exi-

Ardeleni și Regățeni*)

Scrisoare deschisă către păr. Manea S. Popescu din București:

Părinte Manea, — Te-am cunoscut om cu calități alese și vederi largi, dar prin articolul publicat în „Credința” dela 20 Octombrie c. te-ai demască ca om rău la suflet, pentru că numai un om obsedat de această patimă poate scrie așa cu mai scris Sfinția Ta.

Nu-ți voi răspunde cu aceleași calificative înșoșitoare pe cari le întrebunțezi față de noi clerul din Ardeal și nici nu țin să te conving de contrarul păcatului ce ți-a învățat inima, ci dacă scriu aceste șire o fac pentru cetitorii serioși și imparțiali ai ziarului, ca să vadă faptele în lumina adevărului.

1. Ardelenismul nostru este una cu biserica, contopit pe deplin într'ansa. E prea îndrăzneată afirmația Sfinției Tale când susții că noi n'am trăit și nu trăim în biserică. Dovadă că nu ți-ai luat osteneala să ne cunoști istoria trecutului nostru. Căci ce-a fost oare lupta noastră de veacuri cu opresorii noștri, decât o luptă dărză în cadrele bisericii ortodoxe, cu ajutorul credinții noastre străbune. Pentru această credință am adus sacrificii de lacrimi, suferințe de sânge, ca nici un alt popor din lume. Mille de martiri ardeleni ai ortodoxiei desfid pe oricine să poată îndrăzni a susține că noi n'am fost și nu sântem ortodocși din convingere, și nu din oportunism. Noi n'am fost nici odată tributarii nici beneficiarii statului, pentru că până la 1896 clerul bisericii noastre n'a primit nici o lăscăe dela stat. A trăit în biserică și prin biserică, alături de credincioși împărțind în egală măsură și durerile și bucuriile acestora. Iar momelile congruei dela 1896 încoace nu ne-au putut clătina în convingerile noastre. Celce și-ar lua osteneala să citească cronica bisericii noastre, ar putea afla pagini nenumărate de supreme sacrificii pentru această ortodoxie. Afirmațiile Sfinției Tale sânt deci vorbe de bălcu, nu de om cu scaun la judecată.

2. Ne învinuiești de regionalism. Fiind vorba de această mult îmblătită meteahnă românească, cu inima împăcată vă putem spune că nu dela noi porcede regionalismul, ci tocmai dela București. Faceți bilanțul împrumutului reciproc între București și Ardeal și vedeți ce ni-au trimis Bucureștii

*) Nota Redacției. — Publicăm scrisoarea de față, — primită dela vechiul colaborator al foii noastre, Pr. Dr. Sebastian Stanca, senator și membru în Congresul național bisericesc, — pentru a se vedea *resensul* ce pot să l producă, în părțile ardelenale ale țării, ieșiri ca cele ale părintelui Manea S. Popescu, ale cărni declarații, în chestiunea de «Ardeleni și Regățeni», le socotim de alt fel ca păreri sale pur personale.

gine, nu este exclusă posibilitatea vreunei imagini pentru El, sau mai bine zis a unor imagini ce posedă desăvârșirea în gradul cel mai înalt. Unii teologi presupun, că Hristos, rămânând principiul supralumesc, creiază în acelaș timp pe pământ câte un obiect real văzut de oamenii demni de asemenea vedere a Lui.⁴

Conform învățaturii creștine, Biserica e trupul lui Hristos. Dar în acelaș timp ea este fața desăvârșită a lumii cuprinzând întreg universul. Prin urmare *Trupul lui Hristos cuprinde cosmosul întreg*, El este trup cosmic. Totașă și ceialalți membri ai împărăției cerești: Maica Domnului, îngerii, sfinții, cuprinzând lumea întreagă cu iubirea lor, nu pot să aibă decât trupuri cosmice; trupurile lor sunt aspectele individuale ale Trupului lui Hristos, ce cuprinde universul întreg.⁵ Pentru asemenea ființe supraspațiale prin firea lor, e posibilă apariția lor în forma vre-unui chip organic într'un loc anumit din spațiu fără ca aceasta să întunece existența lor și fără a exclude posibilitatea apariției lor în acelaș timp și în alte locuri și în alte chipuri.

Despre o asemenea multiprezență a lui Hristos vorbește de ex. Biserica în cele

⁴ Quercy I, 335; teologii Saudreaux, *Etats mystiques* 211; Poulain, *Graces d'oraison*, 325; Farges, *Theologie mystique*, II, 51.

⁵ Vezi art. meu «Despre învierea trupului» în *Paty*, (1931).

și ce a primit vechiul Regat din Ardeal în cei 17 ani de România mare.

Ni-ați trimis mii de slujbași în administrație, în justiție, la finanțe, în învățământ, în armată și alte funcțiuni publice. Ni-ați trimis și oameni aleși și distinși, dar au venit mai multe elemente nevrednice și lacome să se îmbogățească pe spinarea noastră. I-am primit pe toți în numele dragostei de frate. Dar astăzi mulți dintre aceștia își bat joc de noi lăfăindu-se în 3—4 slujbe gras retribuite, câtă vreme copiii noștri cu diplomele în buzunar nu mai au loc în așezămintele statului românesc.

Ce privește în special biserica, contrar afirmațiunii Sfinției Tale, că la noi n'a pătruns nici un preot din vechiul Regat, iată ți răspund că numai în eparhia Clujului am primit în acești 17 ani dela unire 70 preoți din vechiul regat, 21 din Basarabia și 9 din Bucovina. La dorință ți-i pot arăta cu numele. Arată-mi Sfinția Ta câți preoți ardeleni au fost primii în vechiul regat, câți funcționari publici ardeleni au putut pătrunde în vechiul regat în acești 17 ani, câți ardeleni au putut pătrunde în ministere, câți învățători ardeleni, câți magistrați, câți ofițeri etc. s'au putut plasa la Dvoastră?

Iată deci: cum cumpăna regionalismului se pleacă greu spre București unde de fapt porțile ni-au fost și ne sunt și acum zăvorite.

3. „Ura” de care ne învinuiești pe noi se întoarce chiar împotriva Sfinției Tale. Sacrificiile pe cari le-am adus noi pentru România mare, se pot califica cu atâta răutate cum o faci Sfinția Ta? Nu-ți însir dovezile din trecutul sbuciumat al clerului nostru. Mă mărginesc numai la faptele din cursul războiului, dela 1916—1918. În acest timp 450 preoți ortodocși au fost târați prin închisorile Seghedinului, Clujului și Tg.-Murășului, batjocoriți, scuipați, bătuți și maltratați, iar casele lor devastate și familiile lor alungate, pentru că erau cei mai intransigenți luptători pe față pentru idealul întregirii neamului. 80 au fost osândiți la închisoare dela 2—20 ani în total osânda de 245 ani; 9 preoți au fost omorâți, 4 osândiți la moarte prin ștreang; au murit în închisoare și în surghiun în urma suferințelor îndurate 28 preoți; chiar și 21 preotese au stat deținute în închisori timp de 2 ani de zile, iar 106 preoți au fost siliți să fugă din calea urgiei care căuta să ne pustiască. Și toți aceștia au fost ortodocși. Au suferit mucenicie fără nici o recunoștință din partea conducerii dela București, care a răsplătit de mulțori cu largă mu-

2 cântări bisericești: „In mormânt cu trupul, în iad cu sufletul ca un Dumnezeu, în rai cu tâlharul și pe scaun ai fost Hristoase, cu Tatăl și cu Duhul, îndeplinind toate, celace ești nedescris”.⁶ Viziunea, condiționată de asemenea arătări ale locuitorilor cerești, trebuie să aibă caracter sensorial. Probabil că de așa natură a fost arătarea Maicii Domnului lui Maximine și Melaniei lângă Salette.

Viziunile imaginative se pot tâlcui însă altfel. Dumnezeu cel suprafiresc se află mai aproape de orice lucru existent, de orice ființă, de orice pătărică a unui obiect, de atom, electron, decât toate acestea de ele înseși.⁷ El le știe toate, le cuprinde toate, influențează asupra tuturor, fiind legat de toate nedespărțit, fără ca să se contopească cu acestea. El poate să apară în imaginația omului într'o măsură oarecare «din intern», dar în acelaș timp în mod real, cu adevărat. El poate să influențeze asupra corpului omenesc, «dinăuntru», provocând în el acele schimbări, cari servesc ca stimulente pentru memoria eidetică. În acelaș fel pot influ-

⁶ Liturgia sf. Ioan gură de Aur. Despre multiprezența ființelor supraspațiale în spațiu, vezi art. men: «Intellectul omului primordial și a omului cult european» în *Bulet. contimp.* 1926, fasc. 28.

⁷ Vezi Seuse, art. I, 82.

nificență pe mulți beneficiari nevrednici ai României mari. Nu mai vorbesc de cei 1870 fruntași români cari au trecut prin închisorile ungurești, de cei 340 de martiri uciși mișelește, de mille de voluntari din armata română și de alți mulți ardeleni, cari s'au jertfit pentru idealul întregirii neamului. Aceasta este „ura” pe care am nutrit-o noi și o nutrim și azi vechiului regat.

4. Ne faci cap de acuză că clericul ardelean este „domn”. Da, ținem să fie domn, pentru că un preot care face opt clase de liceu și bacalaureat și patru ani de Academie teologică cu licență în teologie, ba unii chiar și facultate, credem că are drept să fie considerat tot atât de domn ca oricare alt „domn” parvenit cu patru clase primare. Și poporul ne dă respectul cuvenit. La noi nu vei vedea un preot, fie cel din urmă, din cel mai urgisit sat, să umble la cerșit cu căldărușă la zi întâi, cum am văzut în București chiar profesori de facultate. La noi preotul nu este pus la masă în bucătărie, alături de servitori, la nunțile simandicoase, cum am văzut în București. La noi oricare preot și în orice casă, ori cât de domnească sau cât de săracă, este cel dintâi în fruntea mesii în toate ocaziunile. Noi ne-am silit să ținem sus prestigiul tagmei noastre, și așa se explică ascendentul moral pe care l-a avut și-l are și azi preoțimea noastră asupra credincioșilor, cari ne ascultă și ne urmează. Așa se explică înjgheburile organizației mirenești a FOR-ului pentru lupta acestora alături de preoțime.

Iar în luptele noastre pentru ortodoxia din Ardeal, cari și azi dureri sânt foarte acute, n'am avut și nu avem nici cel mai mic sprijin din partea fraților preoți din vechiul regat, de sus până jos. Dimpotrivă, clerul nostru e fost aspru dojenit chiar de un arhieru din vechiul regat într'o gazetă din Ardeal, potrivnică bisericii ortodoxe.

5. În chestiunea alegerii de episcop la Arad, care te doare amar, trebuie să constat, că pe lângă afirmațiile false ce le debitezi, ai făcut cel mai prost serviciu P. Sfinției Sale Arhierului Tit. Arhierii ardeleni pe cari i-ați primit în vechiul regat, nu noi vi i-am trimis și nu vi i-am impus cu forța. Dar i-ați chemat și i-ați dus, fără să ne întrebați, deși aveam și noi nevoie de dânsii. Acum poate ar fi fost cazul să ne vină și nouă un regățean în Ardeal. Și poate că se și făcea, dacă ați fi întrebunțat mijloacele duhovnicești și îndemmurile dragostei evanghelice. Dar ați purces pe calea volniciei, ați hotărât de nobis sine nobis și ați voit să ne impuneți cu sila un arhieru din vechiul regat. Evident că reacțiunea s'a produs imediat, căci nu sântem nici noi o turmă de inconștienți, cari să ne plecăm docili în fața celor ce vor să ne exploateze îngăduința. Dovadă este

faptul că reacțiunea s'a accentuat abia în dimineața alegerii, când voturile ardelești încă nu erau cristalizate în jurul P. S. Arhieru Andrei. Dar când au apărut pe culoarele camerei apelurile cu ascuțit împotriva ardelenilor, atunci s'a produs în mod spontan și răspunsul. Regret din toată inima că în balanța aceasta a ajuns P. S. Tit Simedrea, pe care îl respectăm ca om de calitate superioară. L-ați țărât însă fără voia dânsului într'o aventură regretabilă, și cu articolul Frației Tale plin de otravă i-ai făcut cel mai prost serviciu și P. S. Sale, și cauzei ce ne preocupă.

Avem și noi, ca și Sfințiile voastre, obiceiurile și tradițiile noastre românești și ortodoxe, care în mijlocul confesiunilor ce ne înconjoară au altă față, decât cele din vechiul regat și care cer să fie menținute și respectate tocmai în interesul conservării acestei ortodoxii. Și pentru aceasta celce vine între noi, trebuie să fie pătruns de această necesitate și să și-o însușească pe deplin. Omul, în care vom avea această garanță, îl vom chema noi, cum ați chemat și Sfințiile voastre pe arhierii dela noi. Dar silnicile cu ciomagul, cum ne ameninșă un oarecare domn din congres, le respingem cu toată hotărârea.

Ar mai fi multe de spus în problema aceasta. Dar cadrul unui articol de ziar e prea strâmt pentru aceasta. Pe calea pe care ai apucat însă Sfinția Ta regret, dar nu vom putea ajunge nici odată la înțelegere.

Decât așa mai bine să ne întoarcem fiecare la bisericuța noastră, noi la Statutul lui Șaguna, isvorât de tradiția de veacuri a bisericii noastre, cu care ne-am apărât în vremuri grele și ortodoxia, și neamul. Iar voi să vă întoarceți de unde ați pornit și atunci poate ne vom putea înțelege mai bine*.

În tot cazul însă este bine ca înainte de a pronunța o sentință asupra cuiva, să-ți vezi întâi bărna din ochiul propriu și apoi paiul din ochiul altuia.

Dragostea de frate nu se impune cu ciomagul, ci se cucerește cu dovezi de iubire sinceră și desinteresată.

Pr. Dr. Sebastian Stanca
senator, membru în congresul național-bisericesc

* Una ca aceasta nu se poate. Nota Red.

În Biblioteca populară „Popasuri Duhovnicești” au apărut zilele acestea două broșuri, scrise de Pr. A. Nanu, sub titlul de: *Biruința Crucii și Icoane de căință*, Sibiu, 1935. Tip. Arhidiecezană. — Cea dintâi conține trei narațiuni religioase, a doua opt narațiuni, asemenea religioase, — toate sânt lucrări edificatoare, însoțite de ilustrații, și potrivite ca preoțimea să le recomande călduros spre desfacere între credincioșii săi. Se pot cere dela Librăria Arhidiecezană, Sibiu, cu prețul de 10 și 14 lei.

înța asupra trupului omenesc și membrii Împărăției Dumnezești, din sânul puterii și a vieții lui Dumnezeu. În asemenea cazuri ei se îmbracă în acele însușiri transubiective sensoriale, cari servesc ca obiect al memoriei. Ei pot să se intrupeze într'ânsele realmente, „să se închipuiască”. De aceea vedem clar, dece membrii Împărăției cerești apar „conform sufletului, care-i primește”, dupăcum se exprimă V. Lehman în prefața operilor lui Seuse, publicate de el;⁸ ei sunt prezenți în vedenii prin mijlocirea statuiilor, icoanelor, tablourilor, văzute de subiect, cum zice Quercy.⁹

⁸ Pg. XXXVIII.

⁹ L'hallucination, pg. 175—179.

Un poet elegiac? — Fostul profesor seminarial, care la Sibiu într'un lung șir de ani a introdus pe viitorii noștri preoți și învățători în tainele agriculturii raționale, autorul albumurilor artistice, al Căldăzei agricole etc., luptătorul politic ardelean, Dimitrie Comșa, ori cât de mare cărturar a fost, nu știm să se fi îndeletnicit cu plămăuirea de versuri, nici cu adunarea de folclor bănățean.

A trebuit să vie, de curând, un domn dela ziarul *Dimineața* și (în Nr. din 14 Oct. 1935) să ne descopere că a aflat «elegia întemnițatului» chiar din gura „moșneagului mare-cărturar Dimitrie Comșa din Sibiu”, „cu mult înainte de-a o fi găsit-o” în alt loc, și că «îndemnul spre lăpădare de dichisuri» [de care vorbește elegia] „vine dela Dânsul”, — adică dela D. Comșa, — prezentat

prin urmare ca autor sau culegător al versurilor următoare:

Vinde-ți cipca dela poale
Mă scoate dela 'nchisoare!
Vinde-ți caii și cocie
De-mi mai scurtă din robie.
Vinde-ți cipca dela chică
De mă scoate dela frică,
Vinde-ți banii dela piept
Și mă fă tu om drept.
— Mândra 'mplu poala de zlofi,
Mă duse la domni toți;
Mândra 'mplu poala de bani,
Mă scoase dela dușmani.

Domnul dela *Dimineața* greșește cu desăvârșire:

Aceste versuri, din popor, nu sânt nici făcute, nici culese, în forma aceasta, de fostul profesor și luptător, D. Comșa, care în procesul memorandumului și-a luat partea de temniță la Vaș, de unde cum știm este eliberat în 16 Septembrie 1895.

Versurile ce i se atribue în *Dimineața*, sânt publicate în anul 1892 [cu trei ani înainte de data eliberării întemnițatilor dela Vaș și Seghedin]. Ele au apărut în volumul de: *Poezii populare din Bănat*, Caransebeș, 1892, la pag. 89, și culese în comuna apropiată *Cavaran*, prezintă particularități specifice *bănățene*, deosebindu-se astfel binisor de unele variante, ce se pot găsi: în colecția *Sevastos*, și în altele. Are o variantă și D. Comșa? S'o auzim.

Duminecă, în 17 Noembrie 1935, ora 6 seara, va conferenția, în sala mare a județului Sibiu, dl profesor univ. Victor Vălcovici, fost ministru, despre: Părinții astronomiei moderne.

Probleme-Recensii-Comentarii

Răspuns la întrebările unui apărător al Concordatului. — Acțiunea pornită din partea ortodocșilor, împotriva Concordatului dintre România și Vatican, este combătută în ziarul catolic *Farul Nou*, din București, unde conducătorul acestui ziar, dnul profesor I. Frollo, încearcă să arate că acțiunea ortodocșilor este lipsită de temei.

Dl profesor universitar și președinte al „Frăției Ortodoxe Române”, *Sextil Pușcariu*, a dat dlui I. Frollo dela *Farul Nou* următorul răspuns:

Mult stimate domnule Frollo, — In numărul 61 din 13 Octomvrie al *Farului Nou*, de sub direcția d-tale, îmi pui câteva întrebări la care răspund imediat, nu cu părerea mea personală, care poate să importe mai puțin, ci punându-vă înainte opiniile larg documentate ale tuturor organelor de specialitate ale statului român, și anume:

a Consiliului legislativ (avizul Nr. 165 din 4 Iunie 1932);

a Consiliului de avocați al ministerului instrucțiunii și cultelor (avizul Nr. 185—1931);

a Consiliului inspectorilor generali din ministerul cultelor (avizul și referatul deia temeiul Nr. 52852—1935); și

a Comisiunii pentru redactarea regulamentului legii cultelor dela 3 April 1935.

Avizele și referatele acestor organe sânt publicate în colecția «Studii și documente privitoare la politica religioasă a României întregite» de sub direcția dlui Onisifor Ghibu, din care îmi permit a vă trimite un exemplar spre a lua cunoștință de ele. Veți constata cetindu-le, că Concordatul nu recunoaște integritatea statului român în hotarele confințite de tratatele internaționale; că creiază bisericii catolice o situație privilegiată care amenință la fiecare pas nu numai pacea dintre confesiuni, ci înseși temeliile statului român, și că după declarația episcopului romano-catolic de Alba-Iulia: „Concordatul n'a adus foloase numai bisericii catolice, ci și celorlalți frați maghiari iubii, cari nu se țin de biserica noastră”.

Și acum dă-mi voe, stimate dle Frollo, să-ți pun și eu o întrebare, dumitale, care porți un nume ce-mi este de trei ori scump, ca filolog, profesor și iubitor de literatură: cum împaci dum-năta, italian de origine și român prin sentimentul ce te leagă de țara în care te-ai născut, calitatea dumitale de catolic convins — și crede-mă, că respect convingerea — cu faptul că în urma concordatului catolicismul dela noi se identifică cu maghiarismul și cu tendințele lui de refacere a vechii Ungarii pe ruinele României?

Cluj, 22 Octomvrie 1935.

SEXTIL PUȘCARIU

Otravă muribundului. — Aceasta e receta faimosului „mare român” P. S. Alex. Rusu, episcopul unit dela Baia-Mare. Într'un memoriu înaintat guvernului în chestia readucerii în comunitatea națională a românilor desnaționalizați dela granița de nord, de către Ungaria, episcopul unit recomandă o serie de mijloace cari se pot reduce la unul singur: înăbușirea din partea statului a oricărei vieți ortodoxe pe acele meleaguri. Să nu cumva să admită statul întemeierea episcopiei ortodoxe de Maramurăș că e vai de neamul nostru. Să nu dea statul vreun ajutor parohiilor ortodoxe că s'a gătat cu românimea la granița de nord. Să nu cumva să permită statul pătrunderea vre-unui învățător neunit pe acolo, dacă vrem să mai aducem vre-un român înstrăinat la matcă:

„Învățătorul din aceste parohii să aparțină, fără nici o excepție, cultului nostru”. „Să nu fie încurajată pe nici o cale acțiunea profund păgubitoare a pro-

zelitismului cultului dominant în țară [așadar nicăiri în țară să nu cumva să se admită venirea vre-unui suflet la ortodocși!]”. Să se dea eclezii mari clerului unit, să se facă toate filiile unite parohii et. etc.

Va să zică s'a descoperit buba desnaționalizării românilor din nord. Ortodocșii i-au desnaționalizat, dela distanță. Nu biserica unită care și-a pregătit preoțimea în institute ungurești, în limbă străină, rupând-o astfel de comunitatea cu poporul. Nu conducătorii uniați de talia lui Lóráán Agoston. Nu acea cărdășie până la asimilare cu maghiarismul.

Iar azi cine să-i readucă pe românii desnaționalizați la matcă? Biserica ortodoxă care repune orice mândular al trupului național în legătură organică cu viața spirituală a acestui trup, cu creațiile lui, cu comorile lui?

Nu, nu! Lucrul acesta îl poate face — l-a dovedit că-l poate face! — numai uniația care îndreaptă privirile credincioșilor cu admirație spre ce vine dela Roma, spre alianța spirituală — și vai și materială! — cu ungurii; uniația care învață pe credincioșii ei să disprețuiască orice creație spirituală ce apare în neamul românesc — pentru că e sub blestemul ortodoxiei —, să disprețuiască orice virtute și aptitudine românească, orice mișcare spirituală românească, ca purtând stigmatul neaparteninței la catolicism.

Dar de când a început să se poată face asimilarea la un popor prin izolarea spirituală de el, și nu prin strângerea legăturilor cu el?

Legea aceasta elementară n'o poate observa însă acela în care nu trăește dragostea de neam, ci numai de catolicism.

Episcopul unit dela Baia Mare intervine din nou să ultragieze o durere națională. N'a învățat nimic din lecția ce i-a dat-o românimea din Baia Mare la o intervenție similară într'o sală publică din acel oraș?

Misiuni religioase pentru popor s'au ținut, în zilele de Vineri, Sâmbătă și Duminecă [25, 26 și 27 Octomvrie 1935], în comuna *Daia-română*, din protopopiatul Sebeșului.

La misiuni a participat, cum ni se anuță, mult popor din comună și satele din jur și s'au spovedit și cuminecat peste 500 credincioși.

Poporul a rămas profund impresionat de sf. slujbe ce s'au făcut și de cuvântările ținute.

Au rostit frumoase predici, la aceste misiuni, următorii slujitori ai altarului: Prot. Dr. Vasile Oana, preoții: Stoia Bobeș [Oarda de sus], Dr. Ioan Voisian [Câlnic], Pompiliu Radu [Pianul de jos], Ioan E. Mihălțeanu [Ciugud], Nicolae David [R. Purcăreți], Partenie Colhón [Laz], Ioan Hanza [Oarda de jos]. — Tineretul din *Daia* a dat Duminecă d. a. un reușit festival religios; cu ocazia aceasta Pr. Nicolae Vintilă din Vingard a ținut o conferință impresionantă despre: Suferințele românilor ardeleni pentru neam și pentru lege.

Ceva despre concordat, avort, ghetete de lac, și alte specialități ieziito-agriste. — Hotărât lucru, numai un monitor blăjan cu virtuți ieziute e în stare de recordul ce l-a obținut „Unirea” cu ocazia congresului „Agrului” dela Careii mari. A fost exact ca'n poveste: și călare și pe jos, și încălțată și desculță etc.

Directorul foii, ca și conducătorul interimar al Consistorului blăjan, ca și celelalte somități din modesta noastră romă sunt într'o teribilă schismă cu conducerea „Agrului”, aruncându anathema după dl Valer Pop și după congresele agriste ale Dsale.

Dar iată că „Unirea” publică pe larg și cu elogii interminabile tot ce-a spus dnul Valer Pop pe la congresul Dsale. Cu cine e dl director al „Unirii” și ceilalți patroni a ei? cu dâșii sau contra dâșilor? Grea enigmă li s'a pus.

Dar se vede că dublicitatea aceasta e o boală generală pe la cei ce-au ajuns în atingere cât de cât cu ordinul S. I. Căci iată-l și pe dnul Valer Pop, „omul nefast”, cum i-ar zice tabăra patronilor „Unirii” ...când scriu sub semnătură însă: la Careii Mare pune să se scrie în moțiune cu ifos că protestează contra legiferării permisiunii avortului, iar la București, ca ministru de justiție, legiferează, tot cu ifos, permisiunea avortului. „Unirea”, ce să facă săraca? Trebuie să-l laude și pe chestiunea asta, în vreo ipostasă. Norocul ei că a ni merit de l-a lăudat pentru protestul din moțiune, nu pentru fapta dela București.

Incolo ce-a mai rămas din congresul Agrului?

Se înțelege Concordatul. Concordatul și Acordul. Sunt rațiunea de a fi a „Agrului” și a dlui V. Pop. Concordatul și Acordul sunt izvorul de viață în cinste și onor al dlui V. Pop și al Agrului. Să nu se atingă cineva de ele, că strigă și plânge. Ce s'ar mai face bietul om. Cine l-ar mai ajuta să stea ministru.

Foaia unită „România Nouă” spune odată prin pana unui ilustru bărbat unit, că fără Agru, dl V. Pop n'ar fi ajuns ministru în vecii vecilor. Noi o credem. Dar mai adăugăm că fără Acord și Concordat n'ar avea ce face „Agru”. Ar trebui să se desființeze. Vezi și ungurii ăștia, tot sunt bunii la ceva în România Mare. Dau ocazie celor ce le apără interesele, să fie miștri definitivii în România Mare.

E adevărat că dl Valer Pop e un președinte de lux: nu admite la „Agru” afară de Concordat, Acord și Avort, decât frac și ghetete de lac.

Mai ales la preumblarea cu euharistia pe străzi [Domnia lui o fi crezând că aceasta e un fel de corso]. Și se vede că atunci când s'a făcut această preumblare prin Blaj, n'au avut bieții gospodari de unde să împrumute cu toții frac și ghetete de lac. De aci tărăboi mare. Încât a trebuit să intervină dl Iosif din Italia [Frollo] să-l apere pe dl V. Pop cu fracul și ghetetele de lac, împotriva gospodariilor nădușiți. Noi cercetând de unde o fi predilecția asta pentru ghetete de lac a președintelui Agrului, am aflat tot dela acel ilustru bărbat unit că e chestia de o pioasă recunoștință pentru această fină încălțăminte: prin ele, tocind cu ele, un anumit timp, [nu știu precis câte săpt.] pardoseala bisericii, ele i-au adus președinția Agrului, Acordul și, deci, fotoliul ministerial. Dar mai scria acel ilustru bărbat că a tocit cu ghetetele nu numai pardoseala, ci și cinstea bisericii unite. Asta da, o vedem și noi.

INFORMAȚIUNI

Al doilea pelerinaj, pornit dela Sibiu la Maglavit, în ziua sfinților Arhangheli, sub conducerea preoșilor Dr. N. Popoviciu și Gh. Secaș, s'a bucurat, pe lângă tot timpul de toamnă înaintat, de un mare număr de participanți. După întâiul pelerinaj, dela ziua Crucii, s'au anunțat și de astă dată 82 persoane, din sate și orașe, având în mijlocul lor patru preoți: cei doi, numiți mai sus, și păr. Isac (Săliște) și păr. Brote (Rășinari). În ziua aceea s'au strâns, în satul de pe malul dunărean, ca la patru mii de oameni, cari s'au plecat cucernici în fața crucilor înălțate, rostind către Cel Atotputernic rugăciuni în suspine de pocăință, și luând învățătură, pe locul minunilor, dela un prea smerit păzitor de oi.

† Preotul Ioan Scumpu. În ziua de 6 Noemvrie a. c. s'a stins în spitalul din Mediaș, în urma unei operații de apendic-

cită, unul din cei mai vrednici preoți din protopopiatul Târnavei, preotul I. Scumpu din parohia Boian, în vârstă numai de 47 ani.

Regretatul preot s'a distins ca slujitor al altarului și sprijinitor al mișcărilor culturale din comună și împrejurime. Moartea lui este deplănsă de o familie nemângăiată (o soție și 3 copii minori) și de toți ceice l-au cunoscut, — parohienii lui pierd într'insul pe un bun povățuitor în rosturile lor. — Născut în 1888, a studiat în comuna sa natală, în Boian, apoi la școlile din Blaj, Brașov și Sibiu, unde a terminat Academia teologică. Ales preot în frunța comună Boian în anul 1912, a desfășurat în decursul celor 23 de ani de păstorie o intensă activitate, ridicând o biserică frumoasă și conducând cu pricepere viața sufletească și culturală a satului. Inmormântarea i s'a făcut în 8 Noemvrie în asistența numeroasă a țăranilor și cărturarilor din parohie și din multe comune învecinate. Un sobor de 8 preoți, în frunte cu părintele protopop Gh. Oprean, au făcut serviciul inmormântării, iar un grup de intelectuali și cantori a dat răspunsurile. Au cuvântat impresionant: părintele protopop, apoi păr. V. Țetcu, păr. A. Marcovici ș. a.

Coresp.

ȘTIRI LOCALE

Predică în catedrala din Sibiu. Duminecă, 17 Noemvrie 1935, va predica părintele Gh. Secaș.

Parohia ortodoxă română, Blaj

Publicație de vânzare

Se publică pentru a doua oară licitație pentru vânzarea unui loc în orașul Blaj, în estindere de 590 st. □ (3 locuri de casă), se vinde întreg sau cu parcela.

Licitatia va avea loc în ziua de 28 Noemvrie a. c. ora 11 în biroul dlui Emil Oltean, prim-epitrop, unde se pot vedea și condițiunile, oricând.

Blaj, 12 Noemvrie 1935.

Emil Oltean
prim-epitrop

Pr. V. Popa
paroh

Nr. 344—1935

(45) 3—3

Concurs

Se publică concurs pentru întregirea parohiei de cl. III-a, *Nădăștia-superioară* cu filia *Hășdat*, din protopopiatul Hunedoarei, cu termen de 30 zile dela prima publicare în *Telegraful Român*.

Beneficiile împreunate cu acest post:

1. 3 jugăre 1316 st. p. sesiune parohială.

2. 15 litri grâu și 15 litri porumb după fiecare fum.

3. Stola obișnuită.

4. Salarul dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta oficiului protopopesc ortodox român al Hunedoarei, în termenul indicat.

Candidații vor anexa la cererile de concurs și concesiunea dela P. V. Cons. arhiepiscopesc, că pot candida la această parohie.

Candidații se vor prezenta, cu incuviințarea prealabilă a oficiului protopopesc, în vreo Duminecă sau sârbătoare la biserică, spre a fi cunoscuți de către parohieni. Oficiul protopopesc ortodox român al Hunedoarei în înțelegere cu consiliul parohial.

Hunedoara, 22 Octomvrie 1935.

Pr. Nicolae Suciu,
adm. protopopesc.

Nr. 117—1935

(44) 3—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei a doua de clasa I-a din *Jina*, protopopiatul Mercurea, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în *Telegraful Român*.

Retribuțiunile după acest post sânt:

1. Întregirea dotațiunei dela stat, conform coalei B.

2. Stola uzitată, conform normativului stabilit de adunarea protopopească pentru parohiile tractului Mercurea, aprobat de P. V. Consiliu arhiepiscopesc.

3. Lemne de foc în natură.

Cererile de concurs, însoțite de documentele necesare, se vor înainta subsemnatului oficiu protopopesc până la termenul fixat.

Concurenții își vor procura autorizație de concurs dela P. V. Consiliu arhiepiscopesc și se vor prezenta în parohie, în o Duminecă sau sârbătoare, spre a face cunoștință cu enoriașii.

Mercurea, 29 Iunie 1935.

Oficiul protopopesc ortodox român în înțelegere cu consiliul parohial.

Avram S. Păcurariu
protopop.